WARIES MISDAADREEKS · Nº 050

STAALHART IN HENGELO

De zaak van de ingenieur die niet terugschreef

Brieven, kaarten en papieren uit een trommel, gevonden in Hart van Zuid, Hengelo, mei 2026

Bezorgd door Anneke Brinkhuis

UITGEVERIJ WARIES

Inhoud

VOORWERK

Aan de lezer 5
Wie is wie 6
Brief van de bezorger 7
Schets van het terrein 9
Brief van Marijke Ravenhorst 10
Bovenop de stapel 11

DEEL I · VOOR DE NACHT

1 Gerrit Ravenhorst aan Alie, uit Sandviken (Zweden) 13
2 Gerrit Ravenhorst aan Alie, uit Norrköping 14
3 Joop Kamphuis aan Gerrit Ravenhorst 15
4 Truus Hofstede aan Gerrit Ravenhorst 16
5 Gerrit Ravenhorst: notitie op een strookje van de meetkamer 17
6 Portiersboek van de hoofdpoort, nacht van 12 op 13 november 1959 18
7 Gloeistaat van oven 2 in hal 7, nacht van 12 op 13 november 1959 19

DEEL II · NOVEMBER

8 Hendrik Bosch: ‘Wat ik weet’ 21
9 De Hengelose Bode: ‘Hengelose ingenieur vermist’ 22
10 Joop Kamphuis aan Alie 23
11 Truus Hofstede aan Alie 24
12 De directie van Velthorst: mededeling aan het personeel 24
13 Inspecteur A. Dijkhuis aan Alie 25
14 Willem Stegeman aan Alie 27
15 Bertus Oude Wesselink aan Hendrik Bosch 29
16 Kaart op naam van Gerrit Ravenhorst, uit Rotterdam 30
17 Alie aan Gerrit, poste restante Halifax (eerste brief) 31
18 Herman Velthorst aan Alie 32

DEEL III · WINTER

19 Riek, de zuster van Alie, aan Alie 35
20 Truus Hofstede aan Alie, uit het ziekenhuis 36
21 Brief op naam van Gerrit Ravenhorst, uit Amsterdam 37
22 Alie aan Gerrit, poste restante Halifax (tweede brief) 38
23 Hendrik Bosch: drie stukken naast elkaar 39
24 Mevrouw Gerritsen aan Hendrik Bosch 40

Aan de lezer

In mei 2026 vond een timmerman bij de verbouwing van een oude fabriekshal in Hart van Zuid een blikken biscuittrommel achter een radiator. Er zaten brieven in, ansichtkaarten, een bladzijde uit een portiersboek, een gloeistaat, een bonnetje, krantenknipsels en losse aantekeningen. Samen vertellen ze wat er gebeurde nadat ingenieur Gerrit Ravenhorst in de nacht van donderdag 12 op vrijdag 13 november 1959 niet van zijn nachtdienst thuiskwam.

Dit boek geeft de inhoud van de trommel volledig weer, in de volgorde van de data. De stukken zijn overgeschreven zoals ze zijn geschreven, met de fouten en eigenaardigheden van de schrijvers. Wat tussen rechte haken staat, is van de bezorger. Bij elk stuk staat een korte beschrijving: wat voor papier, wie aan wie, en hoe het in de trommel terechtkwam. Een oordeel geeft de bezorger niet. Dat is aan u.

De man die de trommel vulde, portier Hendrik Bosch, liet bovenop de stapel een briefje achter. Hij was ervan overtuigd dat de stukken samen één afzender aanwijzen. Hij overleed voordat hij iemand kon vertellen wie.

WAT U GAAT DOEN

Achter in het boek, vanaf p. 68, staan zes vragen. Wie heeft Gerrit Ravenhorst vermoord? Wanneer en hoe? Waarom? Wat verzwegen de anderen? En wie schreef de stukken die op zijn naam binnenkwamen? Er zijn werkbladen, een antwoordformulier, hints in drie niveaus (op hun kop gedrukt, zodat u niet per ongeluk te veel ziet) en een verzegelde oplossing met verwijzingen naar de bladzijden waar het bewijs staat.

Alles wat u nodig hebt om de zaak op te lossen, staat in dit boek. Niet iedereen die schrijft, spreekt de waarheid, en niet iedereen die liegt, is een moordenaar. Let op data, tijden, handschriften en kleine dingen die net niet kloppen.

Speelduur: twee tot vier uur. Leg potlood en papier klaar. Wie samen speelt, leest eerst ieder voor zich.

Wie is wie

Leeftijden in november 1959.

HET GEZIN

ir. Gerrit Jan Ravenhorst (36) bedrijfsingenieur van de gieterij, hal 7, bij N.V. Machinefabriek Velthorst. Ondertekent thuis met *Gert*. Op de tekenkamer heet hij *Staalhart*.

Alie Ravenhorst-Kamphuis (33) zijn vrouw. Lansinkweg 41.

Marijke Ravenhorst (8) hun dochter. In 2026 woont zij in Zutphen.

Joop Kamphuis (30) broer van Alie, bankwerker bij Draadfabriek De Esch.

Hendrik Bosch (61) portier van de hoofdpoort van Velthorst, oom van Alie. Hij bewaarde de trommel.

MACHINEFABRIEK VELTHORST

A.J. Velthorst (75) ‘de oude heer’, president-directeur.

ir. Herman Velthorst (41) zijn zoon, adjunct-directeur.

Lies Velthorst vrouw van Herman.

ir. Willem Stegeman (37) ingenieur bij Velthorst, uit Schiedam, sinds 1957 in Hengelo; huisvriend van de Ravenhorsts.

Truus Hofstede (29) tekenares en typiste van de tekenkamer.

Bertus Oude Wesselink (48) gloeimeester in de nachtdienst van hal 7.

VERDER

mevrouw Gerritsen weduwe, hospita van Willem Stegeman, een paar straten achter de Lambertus.

inspecteur A. Dijkhuis recherche, Hengelo.

Lo Brands handel in oude metalen, achter het spoor.

Dieter Lohmann vertegenwoordiger van Kessler & Söhne AG, Duisburg.

AB Kvarnberg pompenfabriek in Norrköping, Zweden, afnemer van Velthorst.

IN 2026

Anneke Brinkhuis vrijwilliger van de Stichting Metaalgeheugen Hengelo, bezorger van deze uitgave.

Rik Nijhuis timmerman, vond de trommel.

Brief van de bezorger

Hengelo, september 2026

Beste lezer,

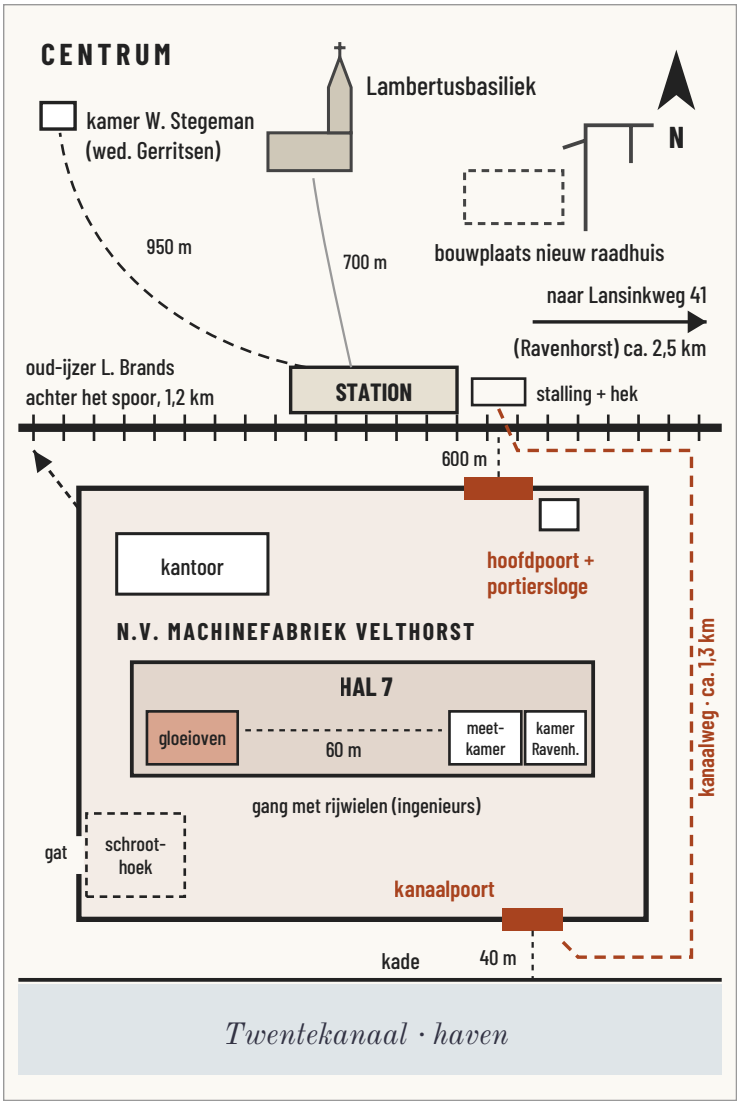
Op dinsdag 19 mei belde Rik Nijhuis me op, timmerman bij bouwbedrijf Tolkamp. Hij werkte aan de verbouwing van een van de laatste oude hallen aan de rand van Hart van Zuid, het terrein ten zuiden van het station waar vroeger de grote machinefabrieken stonden. In het kleine stenen gebouwtje naast de oude poort, waar ze een koffiebar van maken, had hij een gietijzeren radiator van de muur gehaald. Erachter zat een holte in het metselwerk, en in die holte een biscuittrommel, roestig aan de randen, met een elastiek erom dat bij aanraking brak.

‘Brieven,’ zei hij door de telefoon. ‘Heel veel brieven. En een bladzijde uit een boek met tijden erin. Ik denk dat jullie dit moeten zien.’

Het gebouwtje was ooit de portiersloge van N.V. Machinefabriek Velthorst, een middelgrote pompen- en staalgieterij die van 1898 tot 1971 bestond. Van de fabriek is weinig over. De hal staat er nog, met de gietijzeren kolommen en de lichtstraat in het dak. Wie er nu langs het nieuwe plein loopt, met de theaters, de woningen en de school, ziet aan niets meer dat daar zeventig jaar geleden ’s nachts de ovens gloeiden.

In de trommel zaten vijftig stukken, met bovenop een briefje. De meeste zijn brieven aan Alie Ravenhorst, de vrouw van ingenieur Gerrit Ravenhorst, en aan haar oom Hendrik Bosch, die van 1934 tot zijn dood in februari 1961 portier van de hoofdpoort was. Er zitten ook drie brieven bij die Alie zelf schreef en die ongeopend terugkwamen. En er zitten drie stukken bij die op naam van Gerrit Ravenhorst binnenkwamen, nadat hij al verdwenen was.

Ik heb de stukken op datum gelegd en in vier delen verdeeld. Bij elk stuk staat wat ik er feitelijk over kan zeggen: het soort papier, de maat, de toestand, en waar dat nodig is hoe het volgens de stukken zelf bij Bosch terechtkwam. Ik heb niets weggelaten en niets verbeterd. Taalfouten, doorhalingen en spellingen van toen heb ik laten staan. Handschriften heb ik zo goed mogelijk nagebootst, zodat u ziet wanneer een hand verandert.

Schets van Hendrik Bosch, potlood op de achterkant van een dienstrooster (1960), overgetekend. Niet op schaal; de afstanden zijn die van Bosch. Het terrein ligt ten zuiden van het spoor, tussen het station en het Twentekanaal. Hoofdpoort aan de stationskant, kanaalpoort aan de kade.

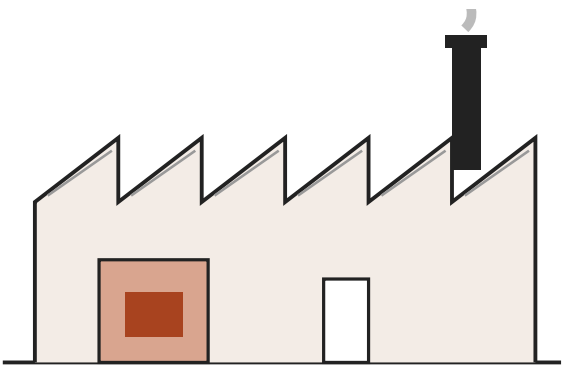
DEEL

I

Voor de nacht

SEPTEMBER – NOVEMBER 1959

Vijf stukken van vóór 13 november 1959, die Alie Ravenhorst na de verdwijning van haar man thuis vond en aan haar oom gaf, en twee stukken over de nacht zelf: een bladzijde uit het portiersboek en de gloeistaat van oven 2. Die laatste twee zaten in een aparte envelop met het opschrift `DE NACHT`*. Ik heb ze hier gelegd, omdat ze over die nacht gaan; wanneer Bosch ze in handen kreeg, staat erbij.*

HAL 7 · GLOEIOVEN 2

1

ANSICHTKAART

Gerrit Ravenhorst aan Alie, uit Sandviken (Zweden)

Gestempeld Sandviken, 18 september 1959 (vrijdag). Zwart-wit ansicht, beschreven met vulpen in blokletters. Hoek afgesleten.

LIEVE AAL,

HIER IS HET AL HERFST. DE OVENS ZIJN TWEE KEER ZO GROOT ALS DIE VAN ONS EN ZE MAKEN ER MINDER LAWAAI OM. MORGEN NAAR NORRKÖPING. DINSDAG SCHRIJF IK MEER.

KUS VOOR MARIJKE.

JE GERT

BREVKORT

MEVR. A. RAVENHORST

LANSINKWEG 41

HENGELO (O.)

HOLLAND

2 BRIEF

Gerrit Ravenhorst aan Alie, uit Norrköping

Gedateerd dinsdag 22 september 1959. Twee velletjes hotelpapier (Hotel Standard, Norrköping), blauwe vulpen, blokletters. In de envelop zat ook een gedroogd berkenblad.

NORRKÖPING, DINSDAG 22 SEPT. 1959

LIEVE AAL,

HET HOTEL IS KLEIN EN WARM EN DE ZWEDEN ZIJN ZO STIPT DAT IK ME HIER EEN SLORDIGE TWENTENAAR VOEL. OM ACHT UUR STAAT DE AUTO VOOR, OM ACHT UUR, NIET OM TIEN OVER.

BIJ KVARNBERG HEBBEN ZE DE TEKENINGEN VAN DE POMPHUIZEN DOORGENOMEN, ELKE MAAT. ZE WILDEN OOK ONZE PROEFSTAVEN ZIEN. IK HAD ER TWEE IN MIJN KOFFER, VAN DIE RONDE STAVEN VAN TWEE CENTIMETER DIE BIJ ELK GIETSTUK WORDEN MEEGEGOTEN, ZODAT JE HET STAAL KUNT KEUREN ZONDER HET STUK ZELF KAPOT TE MAKEN. EEN STAAF VAN EEN VOET LANG WEEGT RUIM ZEVEN ONS. ZE ZIJN ZWAARDER DAN JE DENKT.

ZE VROEGEN NAAR DE KEURINGSRAPPORTEN VAN SERIE 14B. IK HEB GEZEGD DAT ONZE MEETKAMER BETROUWBAAR IS. HET EERSTE POMPHUIS GAAT IN OKTOBER OP DE BOOT, DAN MOGEN ZE HET ZELF NAMETEN. DAT IS HIER GEWOON, ZEGGEN ZE. EERLIJK GEZEGD VIND IK DAT GEEN SLECHT IDEE.

VRIJDAG BEN IK TERUG. DAT HEB IK DE DIRECTIE BELOOFD EN DAT HEB IK JOU BELOOFD, EN JOU HOUD IK LIEVER TEVREDEN.

EN AAL: OP DE TWAALFDE DECEMBER GAAN WE UIT ETEN. TIEN JAAR. IK HEB HET AL GERESERVEERD, IN 'T HOOGSPEL, DAT TAFELTJE BIJ HET RAAM. JE MOET NIET VRAGEN HOE IK HET HEB ONTHOUDEN. IK HEB HET OPGESCHREVEN.

6 AFSCHRIFT PORTIERSBOEK

Portiersboek van de hoofdpoort, nacht van 12 op 13 november 1959

Afschrift in de hand van Hendrik Bosch, potlood op een los vel, met de aantekening *overgeschreven 13-11 voor 't boek naar de politie ging*. Het boek zelf is niet bewaard gebleven.

N.V. MACHINEFABRIEK VELTHORST · HOOFDPOORT — PORTIERSBOEK · BLAD 214

Donderdag 12 / vrijdag 13 nov. 1959 · dienst H. Bosch

TIJD	NAAM	WAARVOOR	IN/UIT
21.44	B. Oude Wesselink	nachtdienst gloeierij	binnen
21.52	ir. Ravenhorst	nachtdienst hal 7 (fiets)	binnen
22.05	v.d. Berg + 3 man	onderhoud ketelhuis	binnen
23.18	juffr. Hofstede	koffie voor ir. R.	binnen
23.47	juffr. Hofstede		buiten
01.30	ronde portier	voorterrein: in orde	
02.14	mr. H. Velthorst	auto, naar kantoor	binnen
02.41	mr. H. Velthorst	auto	buiten
04.00	ronde portier	voorterrein: in orde	
05.56	v.d. Berg + 3 man		buiten
06.00	ploegwissel		

Bosch noteerde alleen wie door de hoofdpoort ging. De ronde van 01.30 en 04.00 uur liep langs het voorterrein en het kantoor, niet langs de hallen en de kanaalkant.